

Tilburg University

Ten geleide

Eijlander, Ph.

Published in:
Nederlands Tijdschrift voor Onderwijsrecht

Publication date:
2003

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Eijlander, P. (2003). Ten geleide: Verantwoord bestuur van maatschappelijke ondernemingen. *Nederlands Tijdschrift voor Onderwijsrecht*, 15(3), 113-114.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Ten Geleide

Verantwoord bestuur van maatschappelijke ondernemingen

Onderwijsinstellingen en ook zorginstellingen worden tegenwoordig wel als maatschappelijke ondernemingen aangeduid. Het gaat om private instellingen die publieke diensten verlenen. Dergelijke instellingen behoren niet tot de markt; ze zijn immers niet vrij om te bepalen welke diensten ze aanbieden. In wetgeving is goeddeels vastgelegd wat moet worden geleverd en op welke wijze de financiering plaatsvindt. Ze behoren ook niet tot de staat; veelal gaat het, met name in het bijzonder onderwijs, om stichtingen of verenigingen met een eigen bestuursarrangement. Ook is wel geopperd om in het onderwijs de maatschap (van leerkrachten) te introduceren om de professionaliteit van de onderwijsgevende te accentueren.

Het denken in termen van 'maatschappelijk ondernemen' bij het verlenen van publieke diensten door private organisaties is naar mijn mening een goede ontwikkeling. Het laat zien dat er meer is tussen hemel en aarde dan het model van de markt en van de overheid. Onderwijsinstellingen zijn geen bedrijven, maar ook geen wetsuitvoerders. In zijn bijdrage aan dit nummer signaleert De Vijlder dat de onderwijsinstellingen zich voor de invulling van hun opdracht niet langer op de overheid moeten richten, maar hun responsiviteit naar deelnemers en de relevante maatschappelijke omgeving dienen te vergroten.

Het is van belang dat het concept van 'maatschappelijk ondernemen' nader wordt doordacht en uitgewerkt. Er mag geen verwarring ontstaan met de gedachte van maatschappelijk verantwoord ondernemen die betrekking heeft op het bedrijfsleven.

De vraag is wat 'maatschappelijk ondernemen' precies inhoudt en wat het betekent voor de inrichting en het bestuur van bijvoorbeeld onderwijs- en zorginstellingen. Wat wordt gevraagd van bestuurders van private organisaties die publieke diensten verlenen? Wat is een redelijke honorering voor dergelijke bestuurders? Wie stelt die honorering vast en is die openbaar? Wat mag precies worden verwacht van Raden van Toezicht of Stichtingbesturen van (bijvoorbeeld) universiteiten, hogescholen en ziekenhuizen? Zijn de leden daarvan controleur of adviseur van het bestuur?

Op welke wijze vindt de verantwoording door de maatschappelijke ondernemingen plaats? Gesproken wordt wel, ook in de bijdrage van De Vijlder aan dit nummer, over meervoudige publieke verantwoording. Daarmee wordt beoogd een verbinding te leggen tussen de verantwoording in de richting van de overheid (de inspectie) enerzijds en de meer horizontale verantwoording naar de relevante maatschappelijke omgeving anderzijds. Ook deze gedachte

vergt precisering en uitwerking. Zo is er bijvoorbeeld verschil tussen de verantwoording op financieel vlak en de (onderwijs)inhoudelijke verantwoording. Bovendien is de vraag of mer een document als een jaarverslag alle belanghebbende partijen (de overheid, de werknemers, de studenten en de bedrijven) voldoende kunnen worden bediend in hun informatiebehoefte.

Er zijn kortom nog de nodige vragen te stellen over de uitwerking van het concept van verantwoord bestuur van maatschappelijke ondernemingen. Instellingen op het terrein van het onderwijs, de zorg en bijvoorbeeld ook de woningbouw kunnen mogelijk nog veel van elkaar leren. Wellicht is het een goede gedachte om vanuit dergelijke sectoren van maatschappelijk ondernemen het initiatief te nemen tot het opstellen van een soort gedragscode voor het bestuur van maatschappelijke ondernemingen.

Wie is de Morris Tabaksblat van het maatschappelijk ondernemen en kan leiding geven aan dit initiatief?

Ph. Eijlander